

De Terminalibus.

II c
1436

J. N. J. C. C.

TERMINALIA SCHOLASTICA

Juveni Eximio, ingenioque ac
virtute Florentissimo

JO. CHRISTIANO
LANGIO,

Chemnicensi,

cum laude

pridie Nonarum Martii A. MDCC XVI

E SCHOLA

discedenti

gratulatur,

et

ad Parnassum Lipsientem

abeuntem

optimis omnibus

prosequitur

M. DANIEL MÜLLERUS, Rect. Schol. Chemn.

CHEMNICII, Literis Staeßelianis,

Vid *Terminalia* apud prisicos illos Romanos fuerint, si exponere hic aggrediar, cum proposito meo congruere non male videretur. Scilicet solemnem ac festum diem, quo sacra fiebant Deo Termine, *Terminalia* fuisse, antiquorum monumentorum fides nos edocet. Nemini ignotum, terminos alioqui lapides esse, quibus fines agrorum ea causa distinguuntur, ut cuique, quousque suae, quibus depelli non vult, quousque aliorum, quas irruere non debet, possessiones pertingant, eo clarius pateat. In quos terminos saxeos, id quod obiter adjicio, *Jobum*, inquitentem (a), cum lapidibus agri erit foedus tuum, digitum intendere autumat *Pineda*, quos, dum immobiles manent, cum domino agrorum videri inire pactum affirmat: quam interpretationem utut elegantem esse non diffiteatur Vir doctissimus, *Joh. Henricus Ursinus* (b); tamen simul, ne subtilior sit, quam verior, veretur. Et ex his agrorum privatorum non minus quam publicorum terminis egregii illi Deorum architecti, Romani, quos Graeci hac in re praeverere (c), Deum effinxerunt Terminum, exagitati propterea a Christianorum omnium facundissimo *Laëtantio*, lapidem, inquitente (d), colunt informem atque rudem, cui nomen est *Terminus*. Et paulo post: *Hic Termine publice supplicatur, quasi custodi finium Deo, qui non tantum lapis, sed etiam stipex integrum est: quid de iis dicam, qui colunt talia, nisi ipsos potissimum lapides ac stipites esse.* Quae causa Deorum albo inferendi terminum extiterit, non eadem omnium est opinio. In fabulis extat, *Rheam Saturno*, quod omnes ex se natos filios devorasset, lapidem fasciis involutum, loco *Jovis* recens editi, deglutitendum praebuisse, (cujus rei & *Laëtantius* l. c. mentionem fecit) & *Jovem* postea illum lapidem sub *Parnasso* statuisse, qui primum *Βατύλος*, dein *τέμνω* (unde latinum terminus) appellatus, ac divinis honoribus sit affectus (e). Alii aliunde originem cultorum lapidum derivant, ex quibus *Hugo Grotius* (f), et *Thomas Reinsius* (g) eandem ad Cananaeos, superstitionis omnis auctores, ideoque, praeceteris nationibus, Deo invisos quam maxime, referendam censent; quippe qui lapidem a *Jacobo* in memoriam divinae in fornio visionis & promissionis, oleo infuso, consecraturum in *Bethel*, divinis honoribus sit profecuti: ubi *Christoph. Adam. Rupertus* luce hac clarius esse sibi imaginatur (h), ab Hebraeo *בֵּית־אֱלֹהִים* vel *βατύλος* profluxisse. *B. Augustinus*, quo, si *Erasmus* audias, orbis Christianus nihil habet vel magis aureum vel augustius, propter rerum finem vel terminum divinitatis opinionem consecutum esse Terminum arbitratur, ad *Janum*, inquitens (i), dicuntur rerum initia pertinere, fines vero ad alterum, quem Terminum vocant. Addit etiam, propter initia & fines duobus istis Diis duos menses dedicatos, *Jano* *Januarium*, & *Termino* *Februarium*. Imo, nonnullis interjectis, Termine dari debuisse plus honoris, quam *Jano*, contendit, si ille rerum initiis, hic fini vel termino praesit, cujus rei hanc interferit causam: *Major est lactitia, cum res quaedam perficitur: solitudinis autem plena sunt coepta, donec perducantur ad finem, quem, qui aliquid incipit, maxime appetit, intendit, expectat, exoptat, nec de re inchoata, nisi terminetur, exultat.* Quae *Augustini* sententia si arripitur, dubia non pauca superant, praecipue hoc, cur sub figura lapidis Terminus honoratus? Sed parum nostra refert nosse, utrum alia quaeciam causa, an sola horum, qui agros discriminant, terminorum utilitas ac necessitas consecran-

(a) *Job*, V, 23. (b) *Analectorum Sacrorum Volumine altero Lib. V. c. 12. p. 380.* (c) Quod monstrat ex *Pausania* & *Platone* *Josephus Laurentius* *Lib. I. Polymathiae, Dissert. 35. p. 70.* (d) *Divinarum Institutionum Lib. I. c. 20. p. 78. edit. Cell.* (e) Vid. *Christ. Ad. Rupertus* in *Observat. ad Florum p. 129. 130.* (f) in *Not. ad Libr. I. de Verit. Relig. Christ. p. 113.* (g) *Variarum Lectorum Lib. III. c. 17. p. 637.* (h) loco paullo ante citato, (i) *Lib. VII. de Civitate Dei cap. 7.*

secranda Termini occasionem suppeditavit. Inter Romanos in Deorum numero primus collocasse terminum videtur *Numa Pompilius*, qui, *Floro* testat(k), *sacra & ceremonias omnemque cultum Deorum docuit Romanos*. Hic, velut *Dionysius Halicarnassensis* refert (l), ut cives contenti propriis possessionibus non ambient alienas, unumquemque iussit, agrum suum circumscribere, ac in finibus statueret lapides, quos sacros esse voluit, & si quis transferre ausus fuisset vel tollere, lege lata caput ejus Deo Terminali devovit, interfecto ri ipsius impunitate promissa & puritate à scelere. Cultus, ipso jubente, Terminus, unguento velaminæ & corona decoratus (m), cum plurimis aliis diis, in monte Tarpejo, quæ de *Alexandro ab Alexandro* (n): *Primus Numa Pompilius Terminum & fidem templo sacravit, ac lege sanxit, ut, qui Terminum exarsisset, ipse & boves Deo sacrificarent*. Hoc eum loco movere in animo habebat *Tarquinius Superbus*, qui splendidius & augustius Jovis templum, in monte Tarpejo, monumentum regni sui nominisque relicturus erat, & ut *libera* (quæ *Livii* (o) sunt verba) a ceteris religionibus area tota esset Jovis templique ejus, quod inaedificaretur, exaugurare sana sacellaque statuebat. Verum, quod, pauculis interjectis, subjicit idem *Livius*, cum omnium sacellorum exaugurationes admitterent aves, in Termini fano non addixere, idque omen auguriumque ita acceptum est, non motam Termini sedem, unumque cum Deorum non evocatum sacratis sibi finibus firma stabiliæque cuncta portendere. Alii non solum Terminum, sed Juventam etiam Deam, quæ *Hebe* Graeco appellata est ore, cedere, cum inauguraretur Jovis templum, recusasse perhibent. Est hæc, ut alios taceam, *Flori* opinio (p) scribentis: *Cedentibus ceteris Deis (mira res dictæ) restitere Juventas & Terminus. Placuit votibus contumacia Numinum siquidem firma omnia & aeterna pollicebantur*. Quin apud ipsum *Livium*, qui unum Terminum remansisse modo dixit, *Camillus* alibi addit Juventam, *Juventas*, inquiens (q) *Terminusque maximo gaudio patrum nostrorum se moveri non passus. Andreas Alciatus*, ICTus Celeberrimus, haud in seite Termini formam exprimit (r), canens:

*Quadratum infoditur, firmissima tessera, saxum,
Stat cirrata super pedore imago tenus,
Et sese nulli proficitur cedere: talis
Terminus est. etc.*

Et huic Termino Terminalia, mense Febuario, & die quidem vigesimo (f), celebrata sunt magna rusticorum solennitate, quorum intererat, ne agrorum termini disturbarentur. Quæ vero hoc festo sacrificia oblata? Primo incruentum sacrificium ordinaverat *Numa*. Namque in Termini sacro nihil animalium sacrificari, mos habuit, quia cum Deum, velut pacis custodem, à caede immunem esse voluere (t). Libo ergo & farina ac fruge ac mola salsa Termino apud prescos litabatur sub dio (u). Elegantibus versibus hæc Termini sacra complexus est *Ovidius*, ex quo, priori consuetudine, ut fieri amat, immutata, Termino postea animalia quoque caesa, discimus. Ita enim ille (x):

*Spargitur & caeso communis Terminus agno,
Nec queritur, latens cum sibi porca datur.*

Cum

(k) Lib. I. Hist. Rom. c. 2. (l) Lib. II. Antiq. Roman. p. 133. (m) uti ostendit, prolixè de Termino agens, *Josephus Laurentius* Lib. I. Polymath. Diss. 35. p. 70. seq. (n) Lib. II. Hier. Gen. c. 22. p. 91. b. Confer & *Rosini* Antiq. Rom. Lib. II. c. 20. p. m. 406. (o) Lib. I. Hist. Rom. c. 55. p. m. 41. (p) Lib. I. Hist. Rom. c. 7. §. 8. (q) Lib. V. Hist. c. 54. p. m. 222. (r) Emblematum Lib. II. Emb. 59. p. m. 221. seq. (f) Ita *Augustini* Interpretes *Thomas Valois* & *Nicolaus Triveth* in locum *Augustini* supra allegatum annotarunt, (t) Verba sunt *Alexandri* ab *Alexandro* loc. cit. (u) Sacrificiorum horum rationem non male exposuit *Dalechampius* in Not. ad *Plin.* lib. 18. p. m. 808. (x) Lib. II. Fast. v. 655. seqq.

7 185 9327
FX
Tc
1436
Cum quo consentit Lyricorum Princeps, dum *agnam festis caesam Terminalibus* commemorat (y). Plura sunt, quae de Termine & Terminalibus proferri in medium nullo negotio possent; verum ad *Terminalia*, quae plagulae titulus loquitur, accedere juvat, ad *Terminalia Scholastica*, quae eodem jure hoc nomine licebit insignire, quo *Seculorum Terminalia*, quae vergentibus in finem seculis contigerunt, sunt appellata (z). Terminalia vero Scholastica jam nomino discessum, quo *Juvenis eximius, ingenioque & virtute florens maxime*

Johannes Christianus Langius,

Viri Nobilissimi ac Amplissimi, *Dn. Job. Casparis Langii*, Senatoris & Mercatoris apud nos Solertissimi filius natu major vitam scholasticam cum laude terminat, & ex umbra in Academiae lucem tempestive se confert. Ab ineunte ille aetate sollicito admodum educatus fuit, ac diu in paternis aedibus ad ductum privatorum Praceptorum, in quibus praecipue Vir admodum Reverendus atque Doctissimus, *Dn. M. Adamus Godofredus Vogelsangius*, qui Crotendorffii jam Dei gregem in lactissima divini verbi pascua ducit, silendus mihi est neutiquam, studiosissime se applicavit. Post scholae nostrae publicae a Patre Prudentissimo ante hoc sexennium, & quod excedit, commissus, expectationem sui, quam domi concitaverat, laudabiliter sustinere ac tueri nullo non tempore studuit. Plurimi juvenum, dum caler sanguis, extra terminos ac cancellos, quos Parentes ac Magistri ipsis circumdedere, ita cupide solent egredi, nulla ratione retineri ut possint. At *Langius* bonos illos, quos sibi constitutos vidit, fines ac terminos transilire noluit. Continuit sese intra terminos probitatis, quos excedere religioni sibi duxit, nec usquam vitam statuit, quam ubi locus est virtuti, in qua spiritum quasi ducendum sibi esse non ignoravit. Unde ab omnibus ejusmodi conventibus, quos multi juvenum liberioris vitae causa quaeritant remotus, domi se libenter tenuit, non ut ibi situm contraheret, sed ut mentem ab improborum contagione puram intemeratamque servaret. Neque etiam *Noster* modestiae terminos unquam neglexit, siquidem, quod *Nepos* de *Miltiade* memorat, inter aequales unus omnium maxime floruit modestia, quam vultu, verbis, moribusque compositis erga Praeceptores & alios quovis declaravit. Ad haec diligentiae suae terminos, uti agris eos ponimus, non circumscripsit, sed in animo bonis artibus imbuendo accerrime semper fuit occupatus. Saepius enim, quod novi, diem industriae suae haud sufficere putavit, somni dulcedinem huic, quam ex literis hausit, svavitati posthabens. Non ea, quae in schola disceret, angustis Latinae linguae, quam in deliciis tamen habuit, terminis coarctavit, sed Gallorum etiam scripta intelligere didicit, & nec eloquentiae, nec historiae, nec Geographiae, nec Philosophiae hospes ad Lipsienses Athenas excurrere voluit, quo melius praeparatus accederet, eo facilius nobilem Juris peritiam comparari posse non nesciens. Talia ergo Tibi, **Langi Dilectissime**, sunt vitae Scholasticae Terminalia, quae superstitiosis illis Romanorum Terminalibus longe praefero. Et quid obstat, quo minus haec Tibi Terminalia toto corde gratuler? Ut terminas vitam scholasticam, non diligentiam, quae patientiorem nacta campum exultabit quasi, latiusque se diffunder: ita Deus benignissimus vires et animi & corporis roboret, quo praeclara, quae minaris, exequi ex voto possis. Serus & Tibi & Honoratissimo Parenti contingat vitae terminus, quo & honores, quos *Justinianus* Tibi decernet, & lactitia, quae ad illum inde redundabit, sero terminentur.

(y) Epod. Libr. Ep. 2. v. 59. (z) Ita inscripsit Disputationem *Dn. M. Godofredus Ludovici*, jam Doctor Theol. & Director Gymn. Coburg.

VD48

Tc

II c
1436

Dr. Terminalibus.

J. N. J. C. C.

TERMINALIA SCHOLASTICA
Juveni Eximio, ingenioque ac
virtute Florentissimo

IO. CHRISTIANO
LANGIO,

Chemnicensi,

cum laude

pridie Nonarum Martii A. M DCC XVI

E SCHOLA

discedenti

gratulatur,

et

ad Parnassum Lipsientem

abeuntem

optimis ominibus

prosequitur

D. DANIEL MÜLLERUS, Rect. Schol. Chemn.

CHEMNICII, Lucris Sæssëhanis,

